

Проектен концепт за регионален економски развој

РАЗВОЈ НА РУРАЛНИОТ ТУРИЗАМ И ДРУГИТЕ КОМПЛЕМЕНТАРНИ ДЕЈНОСТИ ВО ЈЗПР

Вовед

Во Југозападниот плански регион преовладуваат високи планини, природни, вештачки и глацијални езера. Глобочица и Дебарското Езеро (Шпиље) даваат потенцијал за развој на риболовен и езерски туризам. Планините Галичица, Јабланица, Караорман, Стогово и Бистра нудат можности за развој на широк спектар на туристички активности поврзани со планинскиот туризам. Овој регион е еден од најбогатите со шумски фонд во Република Северна Македонија. Имајќи во предвид дека Југозападниот регион е еколошки незагаден, постојат големи потенцијали за развој на руралниот туризам, што може да придонесе до зголемени економски ефекти за овој регион. Ова е посебно важно за развојот на туризмот и во помалку развиените општини во регионот.

Како резултат на своите природни особености, Југозападниот плански регион се карактеризира со изразени економски активности во областа на туризмот. Во овој сегмент посебно се истакнуваат општините Охрид и Струга, заради развиениот езерски туризам покрај Охридското Езеро.

Овој проектен концепт се однесува на инфраструктурна поддршка во понатамошен развој на руралниот туризам во две општини во Југозападниот плански регион: Вевчани и Центар Жупа.

1. Носители на регионалниот проект

Носител на овој регионален проект е Центарот за развој на Југозападниот плански регион со две општини-партнери:

- Општина Центар Жупа, и
- Општина Вевчани

2. Цели на проектот

2.1. Основна цел на проектот

Основна цел на проектот е поддршка на регионалниот економски развој преку подобрување на туристичката економска дејност и другите сектори на локалната/регионалната економија преку клучни инфраструктурни подобрувања и активности во регионот.

Спроведувањето на проектните компоненти ќе придонесе за значителни економски придобивки на ниво на регионалната економија.

2.2. Стратешки цели на проектот

Повисоки стратешки цели кое се остваруваат со реализацијата на овој регионален проект се следниве меѓусебно поврзани цели:

- Подобрување на квалитетот и економските придобивки од регионалните туристички активности на локалните чинители во туризмот (зголемени приходи и добивки).
- Подобрен економски стандард на населението.

- Подобрена перцепција, од страна на странските туристи за регионот како туристичка дестинација на долг рок.

2.3. Специфични цели на проектот

Специфичните цели на проектот се:

- Збогатување на туристичката понуда во Југозападниот плански регион преку изградба на локален пат „Мал Папрадник – Дебарско Езеро“, Општина Центар Жупа
- Збогатување на туристичката понуда во Југозападниот плански регион преку изградба на локална улица „Попој-Млака“, Општина Вевчани

2.4 Усогласеност на предлог-проектот со Стратегијата за рамномерен регионален развој на РСМ

Проектните активности се во согласност со стратешката цел 1 од Стратегијата за РР на РСМ 2021-2031: Порамномерно економски развиени, еколошки одржливи и конкуренти плански региони низ доследно спроведена паметна специјализација и посилно стимулирање на приватните инвестиции во синергија со јавните инвестиции.

Проектот е директно поврзан со:

Приоритет 1.3: Изградба на транспортна, телекомуникациска и енергетска инфраструктура со порамномерна дистрибуција во планските региони.

2.5 Усогласеност на предлог-проектот со Програмата за развој на Југозападниот плански регион

Проектните активности се во согласност со Среднорочна цел 3 од Програмата за развој на ЈЗПР – Унапредениот туризам, природното и културното наследство, заштитената животна средина и користењето на обновливи извори на енергија се фактори за препознатлив одржлив развој во ЈЗПР.

Проектот е директно поврзан со

Приоритет 3.1 Подобрување на достапноста и уреденоста на туристичките локалитети

Мерка 3.1.3 Патна инфраструктура до туристички локалитети

3. Критериум за регионален проект

Овој проект го задоволува критериумот за регионален проект поради тоа што со проектот се промовира регионалната соработка и заеднички активности во областа на туризмот, односно проектот е насочен кон развој на **туризмот** во планскиот регион. Вкупниот буџет на проектот е 11.338.270,00 денари.

4. Активности и компоненти на регионалниот проект

Во следната табела прикажани се проектните компоненти и активности.

Табела: Преглед на планирани инвестициски активности (во денари)

Општина	Назив на проектот	Износ со ДДВ
Центар Жупа	Изградба на локален пат Мал Папрадник - Дебарско Езеро	6.202.364
Вевчани	Изградба на локална улица Попој-Млака	5.135.906
		11.338.270

Извор: Сопствена анализа, податоци од основни проекти и предмер-пресметки

Како партнери во овој регионален проект за подобрен економски развој се општините Центар Жупа и Вевчани.

Изградбата на локални и регионални улици и патишта глобално се промовира како средство кое носи економски придобивки или поттикнување на економскиот развој. Новите патишта, или реконструкцијата и обновата на постоечки патишта, носат економски придобивки во вид на:

- Отворање нови зони и пристап до локации кои овозможуваат економски развој,
- Намалување на растојанието поминато помеѓу местата, и
- Овозможување заштеди за корисниците на улиците и патиштата.

Добрата патна инфраструктура е несомнено многу важна за развој на туризмот, а особено важна за развојот на руралниот туризам кај овие две општини.

Општина Центар Жупа:

Во општина Центар Жупа, инвестициските активности се однесуваат на изградба на локален пат од Центар Жупа до Дебарското Езеро во должина од 660 метри.

Со оваа проектна активност ќе се овозможи полесен пристап од н.м. Мал Папрадник до Дебарското Езеро. Во моментот пристапот до езерото е по земјен пат.

Изградбата на овој пат е важна за развој на локалниот туризам. Според податоците од Државниот завод за статистика, од пописот на угостителството реализиран во 2008 година, Општина Центар Жупа има скромни расположливи угостителски капацитети (10-ина објекти со вкупен број на седишта кој не надминува 200). Изградбата на овој пат ќе овозможи развој на локациите покрај езерото и можност за инвестиции во угостителски објекти и сместувачки капацитети.

Во Општина Центар Жупа изградени се голем број викенд куќи, кои интензивно се користат во летниот период. Летниот период се истакнува и со посетеност од страна на иселениците во странство. Изградбата на овој пат претставува можност за дополнителни инвестиции во туризмот од страна на локалното население, но, исто така и од иселениците.

Општина Центар Жупа има големи потенцијали за развој на планинарскиот и езерскиот туризам. Дебарското Езеро овозможува развој на риболовниот туризам, посебно риболов на крап и клен.

Општина Вевчани:

Во општина Вевчани, проектот се однесува на изградба на локална улица Попој-Млака, во северозападниот краен дел од општината со должина од 646,89 метри. Станува збор за новопроектирана улица со широчина на коловозот од 3 метри и со испроектиран канал за наводнување со широчина од 0,4 метри.

Како и за другите општини, квалитетна локална патна инфраструктура е особено важна и за Општина Вевчани, која е позната како важна туристичка дестинација во Република Северна Македонија.

Вевчани е познат по Вевчанскиот карневал, кој секоја година во јануари привлекува голем број туристи од Македонија, но и од други држави во регионот, пред сè од Србија и Словенија. Покрај карневалот, Вевчани е познато и по други природни убавини, како што се Вевчанските Извори. Туристичката понуда се состои од повеќе ресторани, апартмани за сместување и други угостителски објекти.

5. Проектен буџет по компоненти

Вкупниот буџет за овој проект изнесува 11.338.270 денари, со вклучен ДДВ. Во табелата подолу прикажан е буџетот по активности, односно по општини.

Деталните предмер-пресметки за увид во структурата на инвестициските трошоци за секоја активност од овој проект се прикачени на крајот на овој документ.

Табела: Буџет по компоненти (во денари)

Општина	Назив на проектот	Вредност на инвестицијата со вклучен ДДВ	Кофинансирање		Средства од БРР
			денари	%	
Центар Жупа	Изградба на локален пат Мал Папрадник - Дебарско Езеро	6.202.364	0	0,00%	6.202.364
Вевчани	Изградба на локална улица Попој-Млака	5.135.906	0	0,00%	5.135.906
		11.338.270	0	0,00%	11.338.270

Извор: Основни проекти и предмер пресметки

6. Основни аспекти на изводливост на проектот (проектни ризици)

- За сите проектни активности, т.е. компоненти постои соодветна техничка документација на ниво на основни проекти за комуналната инфраструктура (улицы и патишта). Тоа значи дека не постои пречка за реализација на проектните компоненти и ефикасно спроведување на јавни набавки.
- За двете општини, овој проект, со своите под-компоненти, претставува приоритетна активност, и постои сериозна посветеност за негова имплементација.
- Реализацијата на овој проект ќе придонесе во значителни економски монетарни придобивки на ниво на локалната економија и населението кои произлегуваат од подобрената патна инфраструктура и зголемениот обем и квалитет на туристичката дејност.
- Проектот нема негативно влијание врз животната средина. Можните одредени влијанија врз животната средина во текот на градежните работи ќе бидат одбегнати со примена на мерки за одбегнување според елаборатите за животна средина и законот за градба.

7. Cost – Benefit Анализа

Во утврдување на економските придобивки (benefits) од инвестициските активности во предвид беа земени следните претпоставки:

- очекувани идни инвестиции од страна на приватни инвеститори, како резултат на подобрувањето на патната инфраструктура,
- заштеди во потрошувачката на гориво од 3 литри на 100 километри, како резултат на подобрувањето на патната инфраструктура,
- приходи од комуналии и данок на имот, како резултат на очекувани инвестиции од приватни инвеститори.

Идните економски придобивки се пресметани на денешно време при дисконтна стапка од 3,5%.

Табела: Пресметка на Benefit/Cost коефициентот на планираните инвестиции

Општина	Вкупен буџет	Нето сегашна вредност на идните економски придобивки	Benefit/Cost Коефициент
Центар Жупа	6.202.364	9.475.786	1,53
Вевчани	5.135.906	4.610.304	0,90
Вкупно	11.338.270	14.086.090	1,24

Извор: Сопствена анализа. Податоци од предмер-пресметките и проекциите за очекувани идни економски придобивки

Вкупните придобивки на овој проект изнесуваат 14.086.090 денари при инвестиција од 11.338.270 денари, односно Benefit/Cost коефициент од **1,24**.

Деталните пресметки на сите вклучени економски и финансиски придобивки за секоја од проектните активности се во прилог од овој документ.

Заклучоци

Проектот за поддршка на руралниот туризам и другите комплементарни дејности во ЈЗПР е регионален проект од исклучителна важност и приоритет кој ќе придонесе за подобрување на туристичката економска дејност и другите сектори на локалната/регионалната економија преку клучни инфраструктурни подобрувања и активности во регионот.

Спроведувањето на проектните компоненти ќе придонесе за значителни економски придобивки на ниво на регионалната економија.

Вкупниот буџет на проектот изнесува 11,34 милиони денари. Нето сегашната вредност (NPV) на проектните економски придобивки за сите идни периоди изнесува 14 милиони денари.

Коефициентот на проектните придобивки во однос на проектните трошоци (Benefit/Cost коефициент) изнесува 1,24.

Прилози и листа на придружни документи

- I. Техничка документација (основен проект, спецификација, друго)
- II. Графички прилози
- III. Cost – Benefit Анализа